

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantivm**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Lectio 1. bipartita. De Evangelio Dominicæ I. post Epiphaniam. Cùm esset annorum duodecim, ascendit illis Hierosolymam, secundùm consuetudinem diei festi, remansit puer Iesus in Hierusalem. ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

vultum tuum Domine secundum verbum tuum in pace dicere possumus: O Nunc felix; o felix hora! o dimissio fecera! o servitus beatitudo verbum & promissum infallibile! O pax desiderata! O quam nati sunt fortunati, qui cum conscientie securae reamonia similes possunt edere voces in vitæ termino: Hoc autem possunt omnes, qui verè se Dei fuisse servos possunt afferere, quibus cum opera bona & merita propria meritis Christi conjuncta, instar optimi sanguinis, ad cor tunc recurrant, illud exhilarant ideoque mentis suave melos instar Cygni expirantis edunt, qui antea in silentio vitam peregerant. E contra improbi, recurrente tunc in memoriam cum mœrore & angustis vita dedecorosa, flagitijque innumeris, instar pravi & infecti sanguinis, cor obnubilantibus & lancinantibus, coguntur in infelices & fluctuosas erumpere voces; instar Sirenum, quæ suaviter antea canentes in fine ululant horribiliter.

vane saturare. Hæc ultima ejus vox fuit.
 Sic Calvinus Hæretiarum morbo pediculari, in vita & fœtore intolerabili consumptus, in clamabat: *Cal. Maledicta dies & hora, quæ primum studio & sermone me addixit. Testis est Bolsecus Medicus Lugdunensis in vita Calvini.*
 Sic Chriftianus (ut refert sanctus Gregorius) horrenda voce in extremis in clamabat: *Inducias velis que manent, inducias velis que manent. De monibus nimirum se prædam jam videbat, & inducias, sed sero, postcebat. nam in his verbis misere expiravit, ut supra dixi.*

Ioan. Al-
gentia, cum semper responderet sibi fat ad huc su-
grini E-
pereffè temporis, necdum morbum adeo gravem esse,
esse, tandem ad extrema deductus, in clamabat: O Card. id
penitentia ubi est O penitentia ubi es? Et hæc repe-
refers.
 tens, infœlicem animam sine penitentia exhalavit, æterna sine fructu penitentia cruciandam.

Impii in
morte
præma-
rove ulu-
lant.
Act. 10.

Sed quoniam multos jam audivimus instar Cygnorum suaviter in fine vitæ cum Simeone canentes, audiamus & aliquas Sirenes morti vicinas, præ mœrore & horrore cum Simeone reprobo ululantes, quibus & illud dici potest, quod Simoni dixit Petrus: *In felle amaritudinis, & obligatione iniquitate esse visio.* Hoc nimirum fel acerbum reprobæ conscientie, amaras ab eis elicit in fine voces cum desperatione.

Sic ille de quo in lib. de viris illustribus Cister. Li. de vicentis Ord. qui fini proximus cum interro garetur, *ut illust. num testamentum vellet condere, & postremam Ord. Ci-*
suam voluntatem indicare? Respondit Notario: scri-
beret testamentum hoc: Corpus meum terra detur
ex qua sumptum est: Anima daemonibus tradatur,
quia eorum est. Cumque argueretur tanquam læsi
cerebri, integrè esse iudici asserens, & tertio
idem repetens testamentum, illi animam reddidit,
cui eam legat.

1. Mach.
6.

Sic Antiochus Rex morti proximus in clamabat: *Hæc in quos fluxus tristitia deveni, qui jucundus eram in potestate mea! Remissio malorum qua, faci in Ierusalem, &c.* Memoria utique præteritorum flagitiorum instar fellis cor ejus circumdabat, & luctu suo illam vocem promebat.

Denique, hic quidam detractionibus affluctus, cum utgeretur in agitudine læthali consistere, & de salute animæ cogitare: ipse linguam exserens, & digito monstrans, non aliam confessionem fecit, quam hanc *Reproba ista lingua me damnationi ad-*
dixit. Mox lingua intumuit, ita ut in os eam retra-
here nequiverit, horribiliterque expiravit.

Sueton.
& alii.
Cæcilius
in Com-
pendio.

Sic Nero in infœlicissimus sibi mortem consciscens propria manu, voceque sua se condemnans, dicebat: *Dædorofo vixi, turpius peream.*

An non hæc sunt voces horridæ & amarulentæ Syenis? An non amaritudinis fel, & obligatio iniquitatis in desperationem adigens, eas deprimi? Sic post cantica lætitiæ, post tympanum & organum, ululatus & horrore sequitur, & in puncto ad inferna cum Simeone reprobo descendunt, qui hic noluerunt iusti esse & timorati cum Simeone: *Dirite iusto quoniam bene: Væ impio in malum re-*
tributio manus ejus fiet ei, inquit Dominus apud
Itaiam.

Nicépho-
rus & a-
lii.

Sic Julianus Apostata in bello contra Perfas, fugata caelitus emissâ, læthali percutus, eava manu sanguinem in cœlum mittebat, cum hac insana voce: *Viresi Galilee, vicesi, Saturate Nazæ-*

TRACTATUS V.

DE DOMINICIS POST

EPIPHANIAM.

Lact. 1. DOMINICA I. POST EPIPH.
 bipartita
 est. Ascendens illu Hierosolymam, remansit puer Iesus in Hierosolym. Luc. 2.

Apiciens in Proverbis suis dicit: *Tria mihi sunt PARS I*
difficilia, & quartum pentius ignoro. Viam Aqu-
la in Cælo, viam Colubri super terram, viam naxu Maria
na medio mari, viam viri in adolescentia: Relictis & Joseph,
 Gg 2 VA-
 cium

Jesus ascendit. Prov. 30.

variis hujus sententia explanationibus, insistantur modo ad propositum nostrum accommodata interpretationi, quam insinuat S. Amb. libro de Salomone c. 5. ubi sic dicit, *Christus est vir cuius via cognosci in juventute non possunt. Quis enim animo aspicere aut capere possit, quanti illa opera exercuerit, cum secundum hominem moraretur in terra: quatinus virtutum duxerit: Ipse nimirum semper Vir fuit, licet etate & statura infans, aut puer, aut adulescens, Vir ratione, gratia, sapientia perfectissimus in omni etate: nec minus fuit sapiens parvus, quam magnus; sive enim latens in utero, sive vagiens in praesepio, sive interrogans in templo, sive docens in populo, aequae fuit plenus Spiritu sancto. Sed viae eius in adolescentia ignorae fuerunt, quia vitam voluit ducere absconditam ad trigessimum usque annum, verè Deus absconditus in carne. Et sicut ideo nobis ignota est via aquilae in caelo, aut via colubini super petram aut via navis in medio mari, quia nullum vestigium relinquunt; ita ignota est nobis via magni illius viri. Christi in pueritia & adolescentia, quia licet magna sapientiae & perfectionis opera etiam tunc ediderit, eorum tamen in speciali testimonium nobis non est ab Evangelistis relictum. Nam solum in generali de eo dicitur, quod puer proficeret etate, sapientia, & gratia apud Deum & homines; maiora scilicet & perfectiora gratiae & sapientiae opera semper edens se conditi incrementum etatis: quamnam autem illa fuerint, ignotum nobis relinquitur, ita ut vestigia viri hujus in adolescentia nobis maneant abscondita.*

Attamen in Evangelio hodierno vestigium quoddam eius nobis insinuat, dum in templo inter Doctores interrogans & respondens reperitur admirantibus omnibus super responsis & prudentia eius; dum & ipse matris & patris non satis agnoscens vias & consilia ipsius sublimia, respondet: *Nesciebatis quod in his quae Patris mei sunt operibus morer? Audiamus igitur Evangelistam particularius haec enarrantem, ascendentibus illis, &c.*

Primo adverte praecipuum fuisse Iudaeis, ut ter in anno Ierosolymam adirent, & in templo se cum oblatione sillerent, Exod. 23. *Ter in anno apparebit omne masculinum tuum coram Domino*, id est, coram ara, vel tabernaculo Domini. Deut. 16. *Tribus vicibus per annum apparebit omne masculinum in conspectu Domini in loco quem elegerit, in solemnitate azymorum, in solemnitate hebdomadarum, & in solemnitate Tabernaculorum, non apparebit ante Dominum vacuus.* Solemnitas azymorum erat Pascha; solemnitas hebdomadarum erat Pentecostes, solemnitas tabernaculorum scenopegia apud Iudaeos vocabatur. Viri tenebantur comparare a vigesimo anno usque ad quinquagesimum, a mulieribus liberum domi manere. Et attende hic tria notabilia. *Primum* quod cum unicum esset templum in illud tota Iudaea, totum regnum debebat concurrere, &

tamen quantolibet numero concursus fieret, numquam ita implemum fuit templum, quin locus superesset. *Secundum*, quod cum viri omnes civitates suas desererent eidem temporibus, nullus tamen eis metus fuit ab hostibus, quod diripere forsitan possent civitates sic desertas & incermes. Nempe promissum eis erat Exod. 24. *Cum tulero gentes a facie tua, & dilata vero terminos tuos nullus insidietur terra tua ascendente te & appante in conspectu Domini Dei tui ter in anno.* Hic cum S. Augustino q. 161. in Exod. *intelligunt interpretes a Deo promitti custodiam, ut securus quisque ascendat.* Tertium, quod cum sacrificia innumera animalium in templo illo Salomonis offerrentur, non fuit tamen visa musca caribus sacrificii insidere; quod mirum est, quia carnes sacrificii idolis immolati tot mulcæ circumvolitabant, ut demonem in idolis adoratum propterea Beelzebub nominant, i. e. Deum mulcarum.

Secundo adverte, quod licet Maria nec Jesus obligaretur hoc praecipio, voluit tamen Maria ascendere cum Jesu. In primis, ut exemplum nobis praebere non solum faciendi ea quae praecipit sunt, sed etiam ea quae sunt consilii, & quae novimus Deo grata. Dignus est reprehensione servus; qui licet sciat voluntatem Domini, nihil tamen vult agere ei gratum; nisi eius praecipio urgeatur. Tales non pauci sunt inter Christianos, qui si moneantur audire sacrum diebus ferialibus, dicunt se non obligari nisi diebus festis. Si moneantur vespertis inter esse diebus festis, dicunt se non obligari nisi ad Missam. Si moneantur audire sacrum solenne in Parochia, dicunt satisfieri praecipio per quodlibet sacrum, & ubilibet. Si moneantur frequenter confiteri & communicare, dicunt se non obligari nisi semel in anno, & hoc eis sufficere. Neque attendunt, quod sicut olim Iudaeis, ut iam dictum est, praecipium fuit ter in anno coram Domino, sive coram ara vel tabernaculo se sillerent, ita etiam omnibus Christianis quoddam praecipium fuisse ter in anno confiteri & communionem sacram percipere, nimirum in die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Christi Domini, ita ut haec festiva primaria adhuc modo duo dies festivi subséquantur, quibus solebant divinum beneficiorum meditationi vacare, percepta sacramentalissima Eucharistia. Sed quia torpor gravis in his qui se Christianos profitentur, succedentibus temporibus, invaluisse visus est, eoatque fuit innocentius. III. Pontifex Maximus ad annum communionem reducere vim praecipii. Possimus ergo dicere his tepidis Christianis; Ad duriciam cordis vestri vobis indultum est non nisi semel in anno ad Confessionem & Communionem Sacramentum cogere mini, quia filii degeneres & exasperantes estis; interem non estis ignorantibus voluntatis & intentionis Patris vestri. Christi & Matris vestrae Ecclesiae, ad frequentandum sacramentum illud & pignus amoris vos invitantis. Et ita a filii

2. Quae consilii, ne qua praecipit, facienda.

Vide Fav. Pont. de conf. 4. l.

si filij estis, & non servi ac mancipia, non tantum urgere vos debent præcepta & fulminantia verba, metusque poenarum & censurarum; sed & pietatis affectus urgere debet, ut saltem ter in anno secundam consuetudinem diei festi appareatis coram Domino, & ipsum Dominum, sacratissimamque humanitatis ejus arcam in cordis vestri tabernaculo collocetis ferventi devotione & amore. Hoc vos docet Joseph, hoc Maria. Quod si quisquam audeat dicere, Nolo confiteri aut communicare nisi tempore Paschæ, quia non obligor: videatne Deus respondeat ipsi in peccato mortali agentis; Nolo te ultra sustinere quia non obligor, sed volo ut te infernus absorbeat, quia & hoc commertus es. Unde unusquisque attendere debet, quod quondam S. Catharina Senensi dicebat Dominus: *Filia habet curam mei, & ego habeo curam tuam.* In quibus verbis plurimum ipsa fiducia & solatio reperirebat, emittens in omnibus placere Deo, & divinam gloriam, quoad poterat, procurare, ut vicissim Deum obligaret sibi.

Obser-
vantia
Festorum
adimple-
nda.

Uterius, dum Maria & Joseph dicuntur ascendisse Jerusalem, secundum consuetudinem diei festi, ad omnes pietas consuetudines maxime in observantia festorum & in cultu divino, diligenter adimplere. Et quænam debet esse consuetudo diei festi inter Christianos, nisi Missæ sacrificium integrè, devotè, attentè audire, vespertinis laudibus interesse? Cur Dominici & festivi dies instituti sunt, nisi ut specialiter tunc Deo vacet omnis Christianus, & qui septem dies suis maxima ex parte dedit negotiis, saltem unum divino specialissime dedit obsequio? Et quænam pia consuetudo tunc nisi orare Dominum pro peccatis tota hebdomada commissis, eorum contritionem eliciendo, & obsecrare ut subsequente hebdomada præservemur a futuris? Neque solum hæc fuit primorum Christianorum consuetudo, quinimmo omnibus diebus Dominicis antiquitus sacra Communionem se reficiebant pii Fideles, hoc erat attendere in Jerusalem (quæ significat visionem pacis) pacem se interiori per confessionis & communionis Sacramentum toto affectu querere & dulcedini verbi inhære cum conscientie puritate & animi quiete. At hæc sæculis, quænam est aliamultorum consuetudo in die festo, quam otio & genio indulgere, aleis, chartis, aliisque ludis indignis vacare, commensationibus, ebrietatibus, & afortia totum penè diem dare, exinde rixas concitare, vel tripudia, & choreas sectari, aliæque multa Christianis indigna peragere? Et adeo grave est hujus consuetudinis præva impetium, ut quantumlibet hi qui animarum curam gerunt, eam convellere studeant voce & monitis, tum privatis, tum publicis, parum vel nihil proficiant. Et ideo de peccatis festis idem dicere potest Deus quod olim: *Odoratus sollemnitates vestras anima mea.* Quasi dicat: Vestra sunt non mea, in illis vacatis ventri: & voluptati, me autem negligitis, imo peccatis:

Isa. c. i.
Amos.

vestris conspurcatis; ideo odivi & projeci eas à me & dispergam super vultum vestrum sicutus sollemnitatum vestrarum, ac earum factorem faciam vos experiri, quia in eis non mihi thius odoriferum orationis adolevistis, sed graveolentem peccatorum vestrorum faciem in caelum usque exhalare fecistis.

Mal. 2.

Tertio advertet, quod Joseph & Maria secum ducunt puerum Jesum ascendentes in templum, ut exemplum exhibeant Parentibus omnibus, pueros jam ad annos discretionis pertingentes alluciaciendi pijs moribus, & in quantum eorum feretas, assuefaciendi rebus divinis. Dico, in quantum fert ætas; nam pueros duorum vel trium annorum in Ecclesiam deferre, qui cursum, lusu, ploratu, immodestia, non nisi Sacerdotibus celebrantibus molesti esse possunt, & matrum, ac aliorum devotionem perturbare, non est pia, sed præva consuetudinis, ut quotidie experimur. Et propterea etiam antiquitus ante Evangelium Diaconus clamabat conversus ad populum *Habete silentium* ut ab omni inquietudine, vel obtulim, vel obpueros sese obervarent, ne qualibet ratione sacrificans impediretur. Quapropter non legitur etiam Christus à parentibus puer adductus ad templum, nisi cum jam esset duodecim annorum, non vero cum esset duorum vel trium annorum; quia nec moris erat pueros similes adduci antiquitus tempore divinorum. Cum vero jam incipiunt adolelescere, cumque instrui possunt, ut cum modestia valeant assistere, rationemque aliquam reverentia erga divina concipere; tum pia est consuetudinis eos adducere. Immo tunc convenit docere eos ministrare sacrificio, quia Deo placet puerilis innocentia, Angelorum ministerium imitans. Tunc quoque decet non solum privatim eos erudire, sed & in templum adducere oportet proaudiendi doctrina Christiana in Catechisis, & alijs instructionibus publicis. Hoc olim maxime curavit pijs Matribus, ut proles in pietate & doctrina instituerentur, tum domi, cum publicè, & non solum ad templum eas adducere solebant, sed etiam instigare ad martyrium. Hoc varijs sparsim exemplis in Horto Pastorum ostendimus, pauca hic in memoriam revocamus.

Parentes
pueros
jam dis-
cretos re-
bus divi-
nis assue-
faciant.

Cum Numerianus Imperator Antiochiæ ingredi vellet Ecclesiam Dei, ut demonijs immolaret, prohibuit cum Babylas Episcopus. Is postmodum in vincula conjectus, & facti sui rationem interrogatus, respondit: *Placuit Deo me humilem servum plebi suæ constituere Pastorem, ita cum re-vesti-
tum veniens, timens orbem, prohibui ab ingressu Baroni-
ovis.* Cum autem interrogaretur de Christianis, *rom. 2.*
& de doctrina sua, iterum respondit: *Si scire cupis anno 253.*
quis sit doctrina mea, tres habeo parvulos, quos gratia Meta. 4.
Dei erudit. juve adduci, videtur in conscientiam Dei. Septem.
Adducuntur parvuli, adducitur & mater. Interro-
gatur nomen, & an isti filij ejus sint? Respondet:
Theodulus, Marcus, & genit. & Deo obitus per Pastorem.
Gg. 3.

bonum Babylonem, qui eruditus est in doctrina Dei. Cæditur ipsa alapis, & iubetur tormentis filiorum afflictere. Pueri in sublimis elatis, plage infliguntur: uni quidem duodecim; alteri novem, tertio septem. Illis autem Deum benedicentibus, dicebat & mater. *Gratus tibi ego Domine, quia singulis secundum numerum annorum casti sunt.* Cum vero à confessione pro hoc non deterrerentur, iustus est & Babylonis suspensi cum eis, & gravissimè cædi. At ipse exultans, consonabat: *Ecco ego & pueri mei mecum, quos dedit mihi Dominus in portentum.* *Ecce nihil tormentorum sentis, quia Christus pro me patitur.* Pueri autem inclamabant. *Crudelis Tyranne gloriam nobis accumulans; dum poenam exaggeras, tu autem non effugies iudicium Dei.* An non erubescis à pusillis vinci? Non sentimus tormenta, iuvante Deo, tu vero magis cruciaris. Cum nihil proficeret tyrannus, iustus est Babylonis cum infantibus gladio percuti. Dicebat autem iterum: *Ecco ego & pueri mei mecum, quos dedit mihi Dominus in portentum.* Pueri autem manus eius osculantes, respondebant: *O Pater ac Domine, quale nobis gaudium, si tecum pariter consummemur!* Quibus ipse: *Benedictus es Domine, qui ex ore infantium & lactentium perfectis laudem tuam, ut destruas inimicum & vitarem.* Oculatulusq; singulos, tradidit eos tortoribus, ut in sua præsentia percuterentur, postea tradidit & seipsum. Sic pariter educati, pariter coronati ad cælestia migrarunt, & quatuor vicissimè ad Deum missi sunt, Aries Dux cum tribus Agnis.

Sic igitur filios suos *Theodulo* Deo se obtulisse gavisus est, non solum ad templum adducendo, sed & ad martyrium per S. *Babylam* instructionem. Sic & alie matres idem fecerunt, inter quas celebris S. *Felicitas* & *Symphorosa*, utraque cum septem proli-bus Deo per martyrium oblati.

Lib. de Vanda-lica.

Audi & de S. *Dionysia* Victorem *Unicentem*. Illa per se ut. *Vanda-lica.* cum unicum filium admodum teneræ ætatis in pe-nis formidolosum cerneret, verberans illum nuti-bus oculorum, & materna increpans auctoritate, dicebat: *Memento filii, quia in nomine Trinitatis in Matre Catholica baptizatus sumus, non perdamus nostra salutis instrumentum, ne veniens in visitator, & non inveniens vestrum nuptiale, dicat: Mitte eum in tenebras exteriores, ubi fletus & stridor dentium.* Illa pena timentis, que nunquam fuerit: illa vita desideranda, que semper habetur. Talibus filium soli-dans verbis, vel ociter Martyrem fecit. Sic filius eius *Majoricus* nomine, in certamine confessionis spiritum reddens, cursum consummavit. Amplexas-que Mater illam hostiam suam, quantum sperituru-ræ in sua domo maluit sepelire; ut quoties super sepulchrum eius Trinitati preces effundit, alienam se a filio nunquam confidat.

Part II. Cur Jesus

Hoc speciali consilio, divinaque providentia factum est, non parentum aliqua negligentia

aut culpa; nec enim *Virgo* vel veniali unquam cul-pa fuit obnoxia. Etenim, ut scribit *Venerab. Beda* maner-mos erat *Israëlitis*, ut separatim viri & famine reverterentur à fecunditate; pueriq; vel patrem, vel matrem comitarentur. Unde existimavit *Deipara* puerum esse cum *Joseph*, è contra *Joseph* sibi per-suasit cum Matre futurum. Nec deceptus proprie hic censetur, sic iudicante *Maria*; quia cum sine as-sensu firmo ex probabilibus conjecturis, & ratio-nibus colligit quispiam aliquid, non censetur de-cipi, sed probabiliter iudicare: sic probabiliter ex-istimabat *Maria* *Jesus* esse in comitatu cum *Jo-sepho*, qui cum viris incedebat. Et licet Scriptura non exprimat hoc iter separatim viros à mulieribus fecisse, tamen ex eo etiam colligi potest, quod peculiare erat atrium virorum ab atrio mulierum se-junctum; quodque legimus plangere solitas fa-milias & famulas seorsum, & mulieres eorum seorsum. Atque utinam peregrinationes Christianorum ad loca sacra tali modo fierent, ut sexus famines seorsum incederet: at videmus adolescentes, & ad-olescentulas mixtim incedere, simulque impura colloquia & occasiones lubricitatis misceri, ita ut peregrinationes istæ frequenter non tam in cul-tum Dei & Sanctorum quam in occasionem car-nis & lascivæ libertatis vertantur. Si arbores au-res haberent & linguam; mira audire, miraque nobis possent enarrare, quæ in his peregrinatio-nibus pertractantur. Nam multi qui putantur as-cendere ad loca sancta secundum consuetudinem diei festi, descendunt in *Babylonem* & infernum occasione diei & loci festivi, & *Jesus* ibi perduat, & salutem.

Zach. 11.

1. Causa mansio-nis in templo.

Ioann. 8.

Simile

Sed cur voluit *Jesus* remanere in *Jerusalem*, i. *Causa mansio-nis in templo.* & id quidem in ætatis suæ anno duodecimo? Pri-mo quidem, quia iam tempus aderat, quo sapien-tiam suam manifestare conveniebat, zelumque habebat in his, que Patris honorem concine-bant. *Quis misit me macrum est,* inquit ipse & non re-liquit me *israhel*, quia qua placita, ut ei factis semper. *Christus* Sol divinus splendorem suum & lucem sub mortalitatis & infirmitatis nostre nube oc-cultabat, ita nihil in ipso in tenera ætate nisi hu-manum & pueritiam congruum adverteretur. Attamen cum ætatis incremento, quando iam in alijs pueris rationis usus solet illucetere, pro fa-lure hominum & gloria Patris sui voluit aliquid indicium gratiæ & sapientiæ suæ exercere, & ra-dium aliquem diviniæ lucis in se latentis palam manifestare. Nam licet Sol licet semper æqualem lucem in se contincat, nec in illa in se crecat, ta-men paulatim à matutino tempore crescendo vadi-t in meridiem, sic *Christus* piens semper gratia & sapientiæ paulatim exercet opera majora gratiæ & sapientiæ. Et hæc specialiter exhibere voluit in templo, tanquam templum sanctificans, & do-mum Patris sui honorans ipsa præcipientia, sapientiâ, gratia, ut propterea etiam ipse dicitur dictum fuerit à *Propheta*, quod foret gloria major novissima do-

